

שבת שאלות - שיעור 664

I. להתפלל מעריב ערב שבת קודם פלג המנחה של המג"א - עיין בשיעור 234 שהארכתי בענין זה ואחד מבני החבורה ששמו אלחנן Kass אמר לי דדעת המ"ב (רס"ב - כ"ה) במחלוקת רובתא כהמג"א דפלג המנחה הוא שעה ורביע קודם הלילה מ"מ "בדיעבד" אם קבל על עצמו לשם תוספות שבת עד שעה ורביע שקודם השקיעה יש להחמיר שלא לעשות מלאכה וטוב שלא לקבל ולהתפלל קודם הפלג של המג"א וכ"כ המ"ב (ל"ג - י) לענין מעריב דזמן מעריב לכתחלה הוא אחר פלג המנחה של המג"א וכן כתב המ"ב (תרע"ז - ז) לענין הדלקת נר חנוכה רק אחר הפלג של המג"א

(א) אמנם עיין בשש"כ (ז - ז"ג - ה) דהמתפלל ערבית של שבת מפלג המנחה דהיינו שעה ורבע של שעות זמניות לפני השקיעה מותר לקדש ולאכול מיד והגרשז"א לא הגיע וראיתו ממ"ב ע"ש

(ב) וכן כתב האג"מ (ה - כ"ד) דעיקר כהגר"א והלבוש והשו"ע הרב דהזמנים תלויים בנץ ושקיעה ולכן הפלג הוא תלוי בשקיעה ולא בצאת

(ג) למעשה - כיון שהגר"א והפמ"ג והמ"ב הנ"ל כתבו שאין להקדים השבת יש סוברים שכן ההלכה מ"מ מי שרוצה לסמוך על "הקדמון" בתה"ד (ה) והרמב"ם ומהרי"ל והערוך השלחן הרשות בידם ועבד כמר עבד ועבד כמר עבד ובלבד שכוונתו יהיה לשם שמים

(ד) ועוד כיון דהתאחדות הרבנים קבלו עליהם לקבל שבת בהדלקת נרות בפלג של הגר"א יש להתיר להתפלל ערבית לכתחלה קודם הפלג של המג"א אפילו להמ"ב הנ"ל דלענין קבלת שבת כאן בארצות הברית אין שום מחלוקת דפלג של הלבוש והגר"א עיקר ועיין בשיעור 234

II. להזיז שעון שבת או thermostat ממוזגן חשמל (air cond.) בשבת או ביו"ט

(א) עיין באג"מ (י"ד ג - ז"ד קפ"ד) דמותר להזיז שעון שבת ולכאורה ה"ה כל דבר חשמלי כמו מזגן חשמל רק כשעושה שלא ידלק כלל אלא שישאר כמו שהוא עתה וכן כשעושה שלא יכבה ליכא איסור מלאכה אבל עכ"פ אסור מדין מוקצה ולכן במקום צורך יכול למזיז השעון כלאחר יד אמנם בכל שאר אופנים אסור וכ"כ האג"מ (ד - ז"ד קט"ד) ולכן אסור להזיז thermostat שיכבה או שידלק באיחור זמן או בקירוב זמן כמו שעון השבת ועיין בפסקי תשובות (רע"ז - הערה ה) שהביא כמה אחרים שסוברים כהאג"מ הנ"ל ועוד הביא שו"ת מנחת שלמה (י"ג) ועוד אחרים שמקילים בדבר (ט"ז) וספק דאורייתא לחומרא ועיין בשיעור 238

(ב) עיין באג"מ (ד - ק"ד) דהאיסור להדליק נר החשמל ביו"ט הוא מדין נולד מדרכון ולכן ע"י נכרי במקום מצוה או מקצת חולי או צורך הרבה מותר אמנם בשבת שאיסורו מן התורה אין להתיר (אג"מ י"ד ג - מ"ז - ז) וגם אסור להנאות מהמזגן חשמל אם הדליקו נכרי לצורך ישראל מ"מ לצורך מצוה דרבים אין להחמיר (אג"מ ג - מ"ז) ולהפסיק ע"י נכרי במקום צורך אין להחמיר

III. בעניני שבת

(א) מי ששכח טלית או דברים אחרים שיש בהם צורך גדול לשבת והוא באוטו אם הוא ברשות היחיד או אפילו בכרמלית יש להתיר לומר לנכרי להביאו דהוי שבות דשבות במקום מצוה או צורך גדול (ז"ז - ה) וצ"ע שיש כאן כמה איסורים ועיין בספר בדיני שבות (ז"ז מ"ו וז"ז י"ח) דהוי דחוויה וכ"כ האג"מ (ג - מ"ז) בענין סגירת המזגן האויר המחובר למורה שעות דשבות דשבות מקום צורך הוי רק בדיעבד ועיין במלכים אמיגך (ז"ז קמ"ח) דמ"מ הוי רק אמירה אחת וצ"ע

(ב) פע"ן שיש לה כפתור שעל ידו עורכים אם המכונה תסתובב או לא צ"ע אם מותר להפעיל או להפסיק הסיבוב ואבאר

(ג) בקעמ"פ אם הילדים הולכין ליטל דברים מהחנות ידקדקו שלא להזכיר שם מדה ומנין ולא סכום ממון אבל מותר בעל החנות לפתוח חנותו בשבת ליתן להבקשים מה שהם רוצים לכבוד שבת (שכ"ג)

(ד) השתמשות בעיר קאנדישענער בשבת ויו"ט פתיחתו ע"י נכרי

עיינ באג"מ (י"ד ג - מ"ז - ז) דאפילו ע"י רמיזה פתיחתו אסור ודומה אם הנכרי מבשל עבורו דודאי יכול להיות גם בלא אכילת דבר שבישל בעדו מ"מ בישול זה לא היה לו וכן בענין הכל חולים אצל צינה (רע"ו - ה) מותר משום חולה ולא משום מוסיף חום בחדר (דיש להתיר דרך רמיזה) וה"ה הנאה מזגן אויר (a/c) הרי לא יהיה לו אף בשעת הדחק ול"ד לקריאה דשייך בשעת הדחק בלא הדלקת הנכרי שהוא רק מוסיף אור (מ"ב ע"ז - ע"ו) הגרי"ש אלישיב אסר מטעם אחר דרמיזה אינו מועיל דהרי גם כשהנכרי בא מרצון עצמו לעשות מלאכה עבור הישראל חייבים למחות בידו (מ"ב רמ"ג - ה) ושאינו "הנר אינו מאיר יפה" דאינו עושה מלאכה מושלמת חדשה עבור הישראל ופתיחת האגרת מותר ע"י נכרי שהיא רק חומרא ולכן מותר דרך רמיזה וכ"כ המג"א (רמ"ז - סק"ט) דאם רואה ישראל דהעכו"ם עושה מלאכה בחפצו צריך למחות ולכן רמיזה מועיל רק בחפצו של העכו"ם ולא בחפצו דישאל וכ"כ המ"ב (רע"ו - סקל"ז) דאפילו להוסיף הנכרי שמן בשבילו צריך למחות אם הוא נר של ישראל וע"ע במ"ב (ש"ה - סקט"ד) בענין עשיית גבינה בשבת ועיין בהגר"ז (ש"ז - ז) דאם עושה בשביל הישראל בנר של ישראל אסור אפילו בלא רמיזה והוא עושה מעצמו

לכן האג"מ פסק לאיסור משום דרמיזה מועיל רק על תוספת הנאה ולא על הנאה חדשה אמנם הגרי"ש אלישיב אסר משום דבכלל אין היתר דרך רמיזה בבית ישראל או בכלי של ישראל

(ה) נתקלקל החשמל וחזר ונתקן ע"י נכרים אם יש ליהנות מהאור והבישול עיין ברמ"א (רמ"ג - ה) דיש להתיר ואבאר

(ו) אי יש ענין להחמיר שלא לטלטל במקום שיש עירוב עיין בספר מעשה רב של הגר"א (קמ"ח) שלא לישא בשבת כלל אפילו במקום שיש עירוב ואפילו בחצר ובבית לא ישא כ"א בידו ואפילו אם יש שם עירוב ועיין בשבת (י"ג - י"ד) דחנניא אומר חייב אדם למשמש בכגדו ע"ש עם חשכה ולכן אין לטלטל שום דבר דרך כיסי הבגדים אפילו בבית שמא ישכחם ויצא עמהם אבל כשהם בידו חזי להו ולא ישכח הנמוקי או"ח (ש"ד) כתב דהאר"י ז"ל לא חשש לחקור על העירוב וגם הבני ישכר לקח אצלו במכוין איזה חפץ שלא יהיה בכלל מי שאינו מודה בעירוב ולא הקפיד על שיטת הרמב"ם בענין צ"ה יותר מעשר אמות

(ז) צורת הפתח שנתקלקל בשבת - עיין בשו"ת האלף לך שלמה (קט"ז) דמותר לתקן ע"י נכרי משום שיש לסמוך על הר"ן בשם בעל העיטור במקום מצוה דרבים (רע"ו - ז ומ"ב סק"ה) ואם זה א"א מותר דכיון דהותרה הותרה ומותר לטלטל כך וכן משמע מתוספות (עירונין ע"ו - ד"ה לא סגר) בתירוץ שני וע"ע בשו"ע (ש"ד - ז) דכלל דכיון דהותרה הותרה נאמר רק בעירובי חצירות אבל לא בחצר שנפרצה לרה"ר או לכרמלית ולכן הכל תלוי אם הולכין אחר המיקל במחיצות עיין בשיעור 275 איברא עיין בשו"ך (י"ד רמ"ז צללי הפסק) דבשעת הדחק סמכין על דעת יחיד באיסור דרכון וצ"ע ועיין בשש"כ (י"ז - כ"ה והערות) דאם אין נכרי יתקן ישראל חוטי העירוב ע"י עניבה אבל לא יקשור קשר וכן משמע משו"ת מהר"י אשכנזי (י"ג) דאין חשש משום איסור עשיית מחיצה וי"ל כדי למנוע מכשול דרבים התירו (ש"ס הערה ק"ז - ק"ח) ואולי משום דבשעת הדחק סמכין על שיטת רש"י (ש"ס ק"ה): דאין אוסרים מחיצות המתרת וזה דעת יחיד ולכן לא הובא להלכה בשו"ע (ש"ו - ה) מ"מ בעירובין הולכין אחר המיקל אפילו אם הוא דעת יחיד שלא הובא בהלכה ועיין באג"מ (ז - פ"ג) דאין הולכין בעירובין אחר המיקל במחיצות בישועות יעקב (ש"ג - ה)

(ח) אכילה על גבי עשבים בשבת ואם קרוב לפסיק רישא אסור - עיין ברמ"א (ש"ו - ג) שטוב להחמיר שלא לאכול בגנות אם ישתמש שם מים דבקושי יש ליזהר שלא יפלו שם מים ועיין בכ"י שהובא דין זה בשם ספר התרומה וכתב עוד בשם הסמ"ג דבגינת חבירו שאינו נהנה בגידול העשבים תלוי במחלוקת הערוך ותוספות ואנו מחמירים כשיטת התוספות למעשה לכן כתב הרמ"א בלשון טוב להחמיר שלא לאכול בגנות אם ישתמש שם עם מים כי מעיקר הדין נראה דמותר אבל אנו צריכים לנהוג כחומרת הרמ"א ואם רוצה לאכול דוקא על גבי העשבים יכול להניח מפה (plastic) תחת השלחן והמים אין נופל על העשבים ורק על המפה

(ט) לסוך גופו ולישב כנגד החמה עיין בשו"ת מנחת יצחק (ה - ה) שיש לאסור מ"מ שמעתי מכמה פוסקים דאין איסור בדבר אם אינו משתמש בדבר שיש בו איסור ממרח ואבאר

(י) לצאת במעיל על כתפיו בשבת שאינו תוחב ידיו בבתי זרועות - עיין בשיעור 237 (V) שצריך להחמיר